

Яковицька Л. С.

доцент кафедри авіаційної психології
Національний авіаційний університет
м.Київ, Україна

Яковицька Д. Г., студентка
Донецький національний технічний університет
м. Покровськ, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ

Відомо, що культура збагачує інтелект і особистісні стосунки людини, є необхідним засобом адаптації людини до світу. Якщо розглянути кожну окрему особистість, то жодна з них не зможе існувати не відтворюючи цінностей культури.

Принцип культуровідповідності, розроблений Ф.А.Дистервегом, за наших часів набуває нового змістовного розвитку. Культура є місцем буття та перетворення особистості. Складність реалізації культурних сенсів, полягає в тому, що їх не можна привласнити з абстрактних, безособових уявлень, подій, процесів. Сучасне розуміння культури в контексті соціального життя розглядає її як систему життєвих орієнтацій людини, як реальний зміст свідомості кожної людини. Таким чином, культура є сферою духовної, ціннісної, комунікативної організації соціального, професійного простору, вона визначає норми поведінки, думки, почуття різних соціальних груп людей, є системою соціальних і соціально обумовлених індивідуальних складників нашого буття.

Доведено, що людина володіє функціональною надмірністю когнітивного ресурсу, щодо задач адаптації [2]; але, нажаль, вона не завжди чітко усвідомлює значимість цих задач для своєї особистості. Дуже часто ми вдаємось до зовнішнього наслідування культуральних вимог, створюємо для себе ілюзію їх дійсності, але зовнішнє наслідування культурним нормам не є першим кроком по шляху їх інтеріоризації, воно

не збагачує внутрішній світ особистості. Культура є формою самодетермінації свідомості, мислення, вчинків людини [1].

З розвитком цивілізації підвищуються культуральні вимоги до людини, свідомо самодетермінація все частіше стає необхідною і всезагальною формою діяльності: темп нашого буття постійно зростає, тим самим вимагає змін свідомості навіть в побутовій сфері, в структурах виробництва стрімкі трансформації вимагають від особистості постійного напруження. Професійна культура є соціально сприйнятим, забезпеченим досвідом цивілізацій, нормотворюючим феноменом, який створює умови для найбільш динамічного, послідовного і продуктивного виконання діяльності особистістю, зокрема навчальної чи виробничої.

Професійна культура передбачає усвідомлення всіх особливостей умов роботи і їх необхідності, тим самим вона дозволяє вийти за межі уявлень і норм, що раніше склалися. В проблемних ситуаціях особистість постає перед умовами, коли для неї все трапляється вперше. Саме в цих умовах необхідно проявляти здібності до передбачення, вміння попередити те, що треба буде пізнати. Поліпшення процесів соціальної адаптації, розвиток здатності до соціальної адаптації, що сприяють більш повному і гармонійному вживленню в систему професійної діяльності є одними з найголовніших завдань вищої школи [4].

Професіонал є носієм таких якостей особистості, як дієвість, самостійність, самоконтроль, самоаналіз, креативність, стійкі позитивні емоції, гнучкість в спілкуванні, професійна компетентність, готовність до вчинку. Вони втілюються в особливе ставлення до світу, особливий спосіб світосприймання, особливий спосіб взаємодії з реальністю. До таких особливих способів ставлення в нашому дослідженні ми відносимо прийоми творення ціннісних орієнтирів, суб'єкт-суб'єктну взаємодію, діалогізм, рефлексію, які створюють базу для становлення професійної культури в освітньому середовищі.

Високий рівень психологічної культури забезпечує активізацію цінностей, які сприяють загальній мобілізації організму людини. Культурні цінності є реальними, навіть якщо вони не актуалізуються особистістю. Саме особистості, що заперечують їх існування і не вважають себе носіями культурних цінностей, називаючи їх рудиментами нашого буття, підсвідомо очікують від нових ситуацій, нових взаємодій тактовного ставлення, справедливої оцінки, продуктивної співпраці. Це є одним з базових протиріч, розв'язання якого особистістю значною мірою підвищить рівень її як психологічної, так і професійної культури. Часто ми не підтверджуємо соціальних очікувань, але чекаємо суспільного визнання нашої особистості громадою. В.Е.Чудновський вважає, що на рівні людини природні передумови психічного розвитку не являються самотійно діючими чинниками, вони «соціалізовані», проникненні особистісним ставленням [3].

Результативна робота з становлення професійної культури особистості неможлива без виявлення її психологічних механізмів, соціально-психологічних чинників впливу, знання закономірностей їх індивідуального прояву, ролі і специфіки ситуативних впливів в різних видах діяльності людини. Необхідно знати як в процесі цієї чи іншої діяльності, навіть за умови досягнення тих чи інших результатів, забезпечити новий, креативний рівень ставлення і здійснення людини в діях, оточуючих, ситуації, світі. Процеси дослідження базуються на розв'язанні питання щодо одиниць аналізу і критеріїв оцінки індивідуальних проявів поведінки особи.

Професійний розвиток передбачає активне намагання вплинути на зовнішні обставини, усвідомлення людиною своїх дій і відповідальності за те, що відбувається з нею, планування і постановку мети професійної діяльності, внутрішню роботу над собою заради їх досягнення. Роботі з вдосконалення механізмів і прийомів розвитку особистісного потенціалу в освітньому середовищі вищої школи сприяють і такі обставини, що ринок

професій зараз надзвичайно динамічний, на зміну так шанованому раніше монопрофесіоналізму приходить поліпрофесіоналізм, крім того сама людина постійно змінюється і згодом вона може забажати змінити професію або кваліфікацію, а для цього необхідно мати психологічний потенціал і бути готовою до того, що знань і вмінь отриманих в період навчання не вистачить на все життя. Таким чином, не можна готувати спеціалістів без урахування змін в світі професій і перспективи розвитку особистості. Становлення професійної культури майбутнього фахівця буде тим містком, що зближує буденну і креативну професійну, навчальну діяльність через її змістовну і ціннісну спрямованість. Студент, що ставиться до себе, як до суб'єкту професійної діяльності, усвідомлює соціальну значимість своєї професії, засвоює систему мотивів і формує до себе ставлення оточуючих, розвивається як особистість і майбутній професіонал.

Процес взаємодії особистості і культури є змістовним обміном цих суб'єктно представлених феноменів, відкриває широкий простір для обопільно спрямованого руху між ними, який в своїй сукупності забезпечує поступальний розвиток фахівця, виробництва, культури. Тобто, необхідно розглядати розвиток не тільки фахівця культурою, але й культури професійними досягненнями. Психологічна культура фахівця як особистісна властивість характеризується формуванням власних психологічних технік (індивідуальних засобів керування власною поведінкою та інших людей) через перебудову професійного досвіду.

Література

1. Библер В.С. На гранях логики культуры. Книга избранных очерков. – М.: Русское феноменологическое общество, 1997.
2. Дружинин В. Метафорические модели интеллекта. Психология способностей : избранные труды. – М.: Институт психологии РАН, 2007. С. 47-64.

3. Чудновский В.Э. О некоторых прикладных аспектах проблемы смысла жизни: [В свете рассмотрения проблемы «смысл жизни и профессия»] // Мир психологии. – 2001. – N 2. – С. 82-89.

4. Яковицька Л.С. Гендерні особливості соціально-психологічної адаптації випускників вишів / Л.С.Яковицька // Науковий вісник Херсонського державного університету. - Серія «Психологічні науки». - 2016. - Випуск 6., Т.1. – С.159-163.

Поцулко О. А.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін
Кожевнікова Ю. С.
студентка II курсу медичного факультету
Донецький національний медичний університет
м. Лиман, Україна

МИКОЛА АМОСОВ – ДУША І СЕРЦЕ УКРАЇНИ

2013 рік ЮНЕСКО виголосило роком М.М. Амосова у зв'язку зі 100-річчям від дня народження цієї видатної людини – всесвітньо відомого хірурга, академіка НАН України та НАМН України, публіциста, літературного й громадського діяча, філософа, письменника, популяризатора науки та здорового способу життя, взірця гуманізму й високої моралі. Він є засновником української кардіохірургії і біокібернетики та розробником новаторських методик наукового пізнання фундаментальних основ розвитку суспільства, біологічних систем, особистості людини, кардіоторакальної хірургії. Намагаючись осмислити свій життєвий досвід, він розробив не тільки модель серця і внутрішньої сфери людини, а й модель особистості, суспільства.

Микола Михайлович Амосов народився 6 грудня 1913 р. в селі Ольхово Вологодської губернії. Сім'єю для Амосова була мати [3, 116]. Микола з малого віку пізнав тяжку селянську працю. Єдиною відрадою для нього стали